

Handlingsplan

för arbete med barn i behov av särskilt stöd inom
förskoleklass, fritidshem, grundskola och grundsärskola.

Dokumenttyp	Handlingsplan
Fastställd	
Detta dokument gäller för	Utbildningsförvaltningen
Giltighetstid	
Dokumentansvarig	Rektor
Dnr	2016-000121

Nationella styrdokument för arbete med elever i behov av särskilt stöd

Skollagen

Syftet med utbildningen inom skolväsendet

1 kap 4 § Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.

Elevhälsans omfattning

2 kap 25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

3 kap 3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Lag (2014:458)

Stöd i form av extra anpassningar

3 kap 5 a § Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §. Lag (2014:456)

Särskilt stöd

3 kap 7 § Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

Utredning

3 kap 8 § Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Åtgärdsprogram

3 kap 9 § Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan.

Om en utredning enligt 8 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Lag (2014:456).

Utformningen av det särskilda stödet i vissa skolformer

3 kap 10 § För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning

3 kap 11 § Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Anpassad studiegång

3 kap 12 § Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Mottagande och undervisning av nyanlända och vissa andra elever

Definition av nyanländ

3 kap 12 a § Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Integrerad elev

7 kap 9 § En elev i grundskolan kan få sin utbildning inom grundsärskolan (integrerad elev), om de huvudmän som berörs är överens om detta och elevens vårdnadshavare medger det. En elev i grundsärskolan kan under samma förutsättningar få sin utbildning inom grundskolan eller sameskolan. För en elev som på detta sätt får sin utbildning inom en annan skolform gäller de bestämmelser som avser den ursprungliga skolformen. Rektorn för den skolenhet där eleven får sin undervisning får dock besluta om de undantag från dessa bestämmelser som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning.

Undantagsbestämmelsen

10 kap 21 § Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt 19 och 20 §§ bortses från enstaka delar av de kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 6 eller 9. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav.

Anmälningsskyldighet

29 kap 13 § Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2011

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.

Förtydligande (Skolverkets allmänna råd kring anpassningar och särskilt stöd 2014)

Extra anpassningar

Extra anpassningar är en stödinsats av mindre ingripande karaktär som normalt är möjlig att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det måste inte fattas något formellt beslut om denna stödinsats. Bestämmelserna om extra anpassningar gäller för elever i alla skolformer, samt för fritidshemmet.

Särskilt stöd

Särskilt stöd handlar, till skillnad från stöd i form av extra anpassningar, om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det är insatsernas omfattning eller varaktighet, eller både omfattningen och varaktigheten, som skiljer särskilt stöd från det stöd som ges i form av extra anpassningar.

Bestämmelserna om särskilt stöd gäller för elever i alla skolformer, förutom kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare. Bestämmelserna gäller även för fritidshemmet. Särskilt stöd beslutas av rektorn och dokumenteras i ett åtgärdsprogram.

Essunga kommun

Elevhälsoarbete i kommunen

Kommuner har enligt socialtjänstlag och skollag skyldighet att ta ett särskilt ansvar för barn. I Essunga kommun ska särskild tonvikt läggas på barn och elever i behov av särskilt stöd. Grunden för arbetet är allas lika värde och att ingen ska uppleva sig kränkt eller utsatt för trakasserier eller diskriminering (se aktuell plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling). I Essunga kommun har Närhälsan och elevhälsan (EH) ett övergripande ansvar för arbetet med barn i behov av särskilt stöd inom förskolans och skolans ram. Närhälsan består av BVC-sköterskor, barnläkare, socialsekreterare, förskolechef och specialpedagog. I elevhälsan ingår elevcoach/ungdomscoach, skolkurator, skolsköterska, specialpedagog och skolpsykolog. Tillgång till skolläkare finns. Speciallärare finns på samtliga enheter.

Interna stödinsatser

Speciallärare
Specialpedagog
Skolkurator
Skolsköterska
Skolläkare
Socialsekreterare
Ungdomscoach/elevcoach
BVC
Skolpsykolog

Externa stödinsatser

Läkare
Logoped
Barnhabilitering
SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten
BUP, Barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning
BNM, Barnneuropsykiatriska mottagningen, Skövde
BNK, Barnneuropsykiatriska kliniken, Göteborg
BNM, Barnneuropsykiatriska mottagningen, Mariestad

Plan för elevhälsan (EH)

Elevhälsan

Elevhälsa och lärande går hand i hand och elevhälsans främsta uppgift är att stötta eleven, så att den lyckas i skolan. Alla elever ska må bra och trivas i sina skolor. De ska ha så goda relationer med andra elever och vuxna att de kan ta till sig kunskaper, reflektera över sitt lärande och känna växandets glädje. Detta innebär att elevhälsan måste ha såväl elevens kunskapsmässiga som sociala utveckling i fokus. Elevhälsan ska arbeta på tre nivåer; individ-, grupp- och skolnivå. Arbetet med att utveckla skolans verksamhet ska ske i ett nära samarbete med rektor.

Elevhälsan (EH) ska vara ett slagkraftigt team, som finns nära och lätt tillgängligt. Varje elev, förälder eller pedagog ska snabbt kunna få kontakt med elevhälsan. Rektor ansvarar för elevhälsans personal och träffar dem regelbundet och diskuterar förebyggande åtgärder samt organisation, resursfördelning och utvärdering gällande insatser för elever.

Arbetsätt

Elevhälsan ska vara en resurs i utbildningsverksamheten och där göra observationer och kartläggningar av elever på grupp- och individnivå, handleda personal samt driva utvecklingsfrågor på organisationsnivå.

Elever i behov av psykologkontakt ska erbjudas detta. Kurator eller någon från elevhälsan har alla bedömningsamtal med elever inför skolpsykologkontakt.

Erbjuda visst föräldrastöd.

Jobba aktivt med olika metoder för att minska elevers frånvaro.

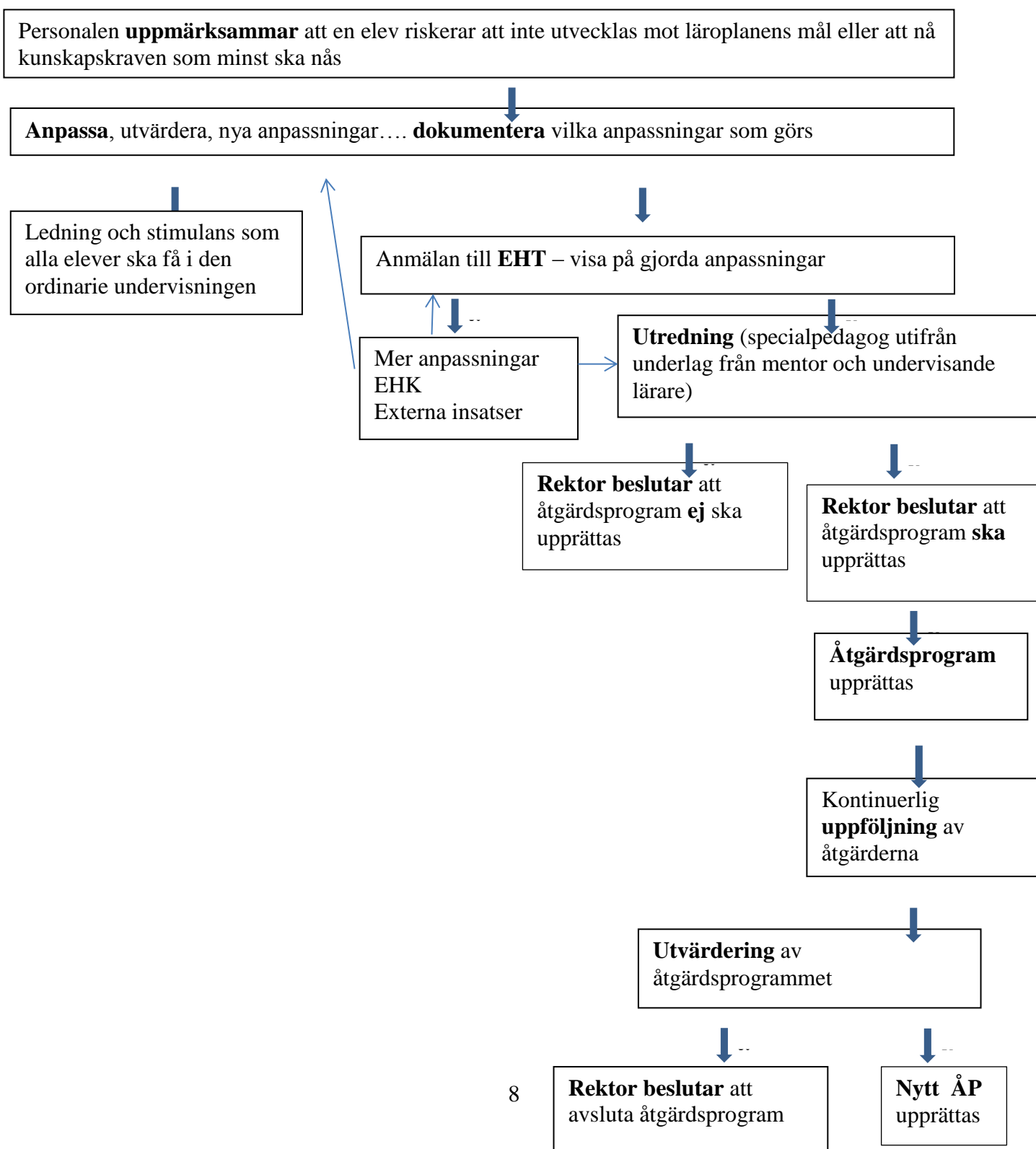
Utveckla enskilda elevintervjuer för ökad trivsel och arbetsro.

För mer information om elevhälsans arbete se Elevhälsaplan Essunga kommun

Ett elevärendes gång i skolan

Ansvar för elever i behov av särskilt stöd finns hos den personal som dagligen möter eleven, pedagogerna i arbetslaget. Arbetslaget ska uppmärksamma och anpassa för att åtgärda elevers eventuella svårigheter. Personal från elevhälsan ger möjlighet till handledning för enskild personal eller arbetslag. All personal på skolan följer Handlingsplanen för ett elevärendes gång, se nedan.

Ett elevärendes gång

Tidiga insatser

Om en elev riskerar att inte nå kunskapskraven/målen i ett ämne ska ansvarig pedagog/undervisande lärare avgöra vilka anpassningar som ska göras och mentor/klassföreståndare informerar vårdnadshavare vid utvecklingsamtal. Extra anpassningar följs upp och utökas/förändras eventuellt. Om extra anpassningar inte räcker till görs en pedagogisk utredning. Därefter beslutar rektor om eventuellt åtgärdsprogram ska utarbetas. Förutsättningarna för att eleven ska nå målen ökar om åtgärderna sätts in tidigt.

Möte med elevhälsoteamet, EHT

Om ärendet behöver lyftas ytterligare eller om andra åtgärder krävs, diskuteras ärendet på ett möte med elevhälsoteamet (EHT). Vårdnadshavare ska informeras om att ärendet anmäls till EHT. Ansvarig pedagog fyller i blanketten Anmälan till EHT och lämnar den till respektive skolas speciallärare eller specialpedagog. Tidigare dokumentation bifogas. Berörd personal kallas till mötet. Rektor informeras alltid inför EHT och deltar vid behov. Det är av allra största vikt att den som kallas till mötet medverkar. Ansvarig pedagog informerar arbetslaget om de åtgärder som beslutas på mötet.

Exempel på åtgärder som kan bli aktuella för EHT:

Ytterligare stöd, kunskapsmässigt
Samtalskontakt – elev, personal eller grupp
Observation i klassrum eller på raster
Anmälan till trygghetsteamet
Kartläggning av elevens kunskapsmässiga och/eller sociala situation
Tätare kontakt med hemmet
Stötta eleven i att strukturera sin skolsituation
Specialschema under en tidsbegränsad period
Kompensatoriska hjälpmedel
Förändringar i lärandemiljön
Samma information till berörda lärare, ”alla gör lika”
Repulse
Läxläsning på skoltid
Frukost på skolan
Klassbyte
Elevhälsokonferens, EHK
Ansökningsmöte
Förslag om allsidig elevutredning (beslut tas på EHK)

Elevhälsokonferens, EHK

Möte där vårdnadshavare, rektor, ansvarig pedagog, elev (eventuellt) samt personal från EH medverkar. Utvärdering och uppföljning är obligatorisk.

Ansökningsmöte

Möte där vårdnadshavare, ansvarig pedagog, personal från EH, ev. rektor och socialtjänst deltar. Protokoll skrivs inte av skolan. Utvärdering och uppföljning är obligatorisk.

Anmälningsmöte

Möte där vårdnadshavare, ansvarig pedagog, personal från EH, ev. rektor och socialtjänst deltar. Detta möte fyller samma funktion som en orosanmälan till socialtjänsten. På mötet lämnas både en skriftlig och en muntlig redogörelse från skolans personal kring vad som är anledningen till att skolan beslutat att göra en orosanmälan.

Allsidig elevutredning

Beslut om allsidig elevutredning ska föregås av EHK. När en elev genomgår en allsidig elevutredning (psykologisk, pedagogisk, social och medicinsk bedömning) överlämnas information och ev. diagnos till skolan. Samtliga undervisande pedagoger kallas därefter till EHT/elevvård för att ta del av informationen och för att diskutera vilka pedagogiska förändringar som behövs för elevens bästa.

Vad innebär en allsidig elevutredning enligt Västbus?

Elevhälsan i skolan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och socialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Den skall också vara ett stöd för rektor och arbetslag och vid behov kunna göra utredningar och bistå pedagogisk personal vid upprättande av åtgärdsprogram.

Elevhälsan ska kunna genomföra en allsidig elevutredning, innefattande pedagogiska, psykologiska, medicinska och sociala aspekter, som är inriktade på att ge underlag för åtgärder för elevens skolsvårigheter. Omfattningen och inriktningen i utredningarna bestäms utifrån skolans aktuella frågeställning och planeras individuellt. Dessa utredningar utgör också underlag för bedömning av vilka barn och ungdomar som behöver få insatser från specialistnivån.

Pedagogisk utredning

Syftet med den pedagogiska utredningen är att ge en allsidig och realistisk bild av elevens möjligheter och förutsättningar att nå kunskapsmålen. För att underlätta arbetet med utredningen och säkerställa ett fullgott utredningsresultat bör skolan ha rutiner för den pedagogiska utredningen. Av dessa bör det framgå vad som skall belysas och redovisas i utredningen om elevens pedagogiska situation samt om elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Utredningen bör utföras av de pedagoger som bäst känner eleven och dess pedagogiska situation. Personal med specialpedagogisk kompetens utgör en viktig resurs för utredningen av vilka svårigheter eleven har och orsakerna till dessa och bör arbeta i nära samarbete med berörda pedagoger i utredningen.

Det är nödvändigt att den pedagogiska utredningen tydliggör om alla adekvata pedagogiska insatser och anpassningar, som kan krävas i skolan, verkligen är prövade och om elevens förmåga att nå grundskolans kunskapskrav är tillräcklig. Det kan också vara av värde att i utredningen redovisa resultat från diagnostiska material, tester och nationella prov. Av den pedagogiska utredningen bör det tydligt framgå vilka insatser som förskoleklassen/skolbarnsomsorgen/skolan gjort för att anpassa verksamheten till elevens behov samt vilka resultat som följt av dessa insatser.

Social utredning

Den sociala utredningen syftar till att komplettera underlaget. Utredningen bör visa i vad mån situationen i hemmet eller i övrigt i och utanför skolan kan ge ytterligare förklaring av betydelse när det gäller elevens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Medicinsk utredning

Den medicinska utredningen syftar till att ge en bild av elevens hälsa samt så långt möjligt klargöra medicinska orsaker till barnets svårigheter och vad dessa kan innebära för elevens fortsatta utveckling.

Psykologisk utredning

Psykologutredningen syftar till att beskriva elevens kognitiva, emotionella och sociala förmågor. Utredningen bör innefatta en redogörelse av elevens utveckling fram till den aktuella tidpunkten, bedömning av elevens förmågor via professionellt vedertagna bedömningsinstrument samt psykologens slutsatser utifrån sin analys av bedömningsunderlaget.

Allmänna råd för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. Skolverket 2014

Bedömningen av stödbehovet görs utifrån kunskapsmålen och kunskapskraven

Lärare och övrig skolpersonal gör en bedömning av en elevs behov av extra anpassningar eller särskilt stöd.

- I förskoleklassen utgår bedömningen från hur eleven utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer att ställas i den aktuella obligatoriska skolformen.
- I årskurserna 1–9 i grundskolan utgår bedömningen från hur eleven utvecklas mot att nå kunskapskraven i olika ämnen i årskurserna 3, 6 eller 9.
- I grundsärskolan utgår bedömningen från hur eleven utvecklas mot att nå kunskapskraven i olika ämnen i årskurserna 6 eller 9 eller i olika ämnesområden i årskurs 9.
- I fritidshemmet utgår bedömningen från hur eleven utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanens andra del.

Det kan förekomma att en elev för närvarande når de kunskapskrav som minst ska uppnås men uppvisar andra svårigheter vilka gör att skolan av olika skäl bedömer att eleven längre fram under skoltiden kan få svårigheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan till exempel handla om en elev med en funktionsnedsättning, psykosocial problematik, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet, koncentrationssvårigheter eller har upprepad eller långvarig frånvaro. Även i dessa fall kan eleven vara i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd.

Relationen mellan ett åtgärdsprogram och en skriftlig individuell utvecklingsplan

Om en elev får stöd i form av extra anpassningar ska detta dokumenteras i elevens skriftliga individuella utvecklingsplan, i de årskurser där sådana finns. I de fall som en elev får särskilt stöd dokumenteras detta istället i ett åtgärdsprogram. Då måste inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av innehållet i åtgärdsprogrammet. När rektorn har fått information om att en elev på skolenheten kan vara i behov av särskilt stöd är det enligt skollagen hans eller hennes ansvar att se till att en utredning påbörjas skyndsamt.

Kartläggning inför upprättande av eventuellt åtgärdsprogram

Den utredning som görs syftar till att ge skolan ett tillräckligt underlag för att förstå varför eleven har svårigheter i skolsituationen och vilka elevens behov av stöd är. Det är rektorn som ansvarar för att det finns fungerande rutiner på skolenheten för hur man går tillväga för att utreda, och för att all personal som kan få i uppdrag att göra en utredning känner till dem. Detta ansvar är inte något som rektorn kan delegera till någon annan på skolenheten. Själva uppdraget att göra en utredning kan rektorn dock delegera till någon i personalen på skolenheten, eller så kan rektorn själv utföra denna.

Utredningar av elevers behov av särskilt stöd kan vara olika omfattande. I en del fall kan en utredning göras relativt enkelt och snabbt. I andra fall krävs en mer grundlig utredningsinsats då elevens hela skolsituation behöver kartläggas och analyseras.

Under en utredning ska samråd enligt skollagen ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Beroende på det enskilda fallet varierar dock behovet av samarbete. Det är emellertid endast i undantagsfall som det är uppenbart obehövligt att inte samråda med den del av elevhälsan som har specialpedagogisk kompetens.

I samband med en mer grundlig utredning är det viktigt att skolan, utöver personal med specialpedagogisk kompetens, även involverar andra delar av elevhälsan för att få en helhetsförståelse av situationen. Det kan vara skolläkaren, skolsköterskan, psykologen eller kuratorn på skolenheten. Om det finns behov av att göra en mer omfattande specialistutredning kan extern utredningskompetens behöva anlitas, till exempel en logoped eller en person som arbetar med habilitering. De utlåtanden som kommer från sådana externa utredningar kan fungera som ett ytterligare underlag för att göra pedagogiska bedömningar av elevens eventuella behov av särskilt stöd. När den som ansvarar för utredningen ser ett behov av att anlita extern utredningskompetens är det nödvändigt att underrätta rektorn.

Det är viktigt att ha i åtanke att även om en elev har en medicinsk eller psykologisk diagnos är detta inte tillräckligt för en bedömning om eleven är i behov av särskilt stöd. För en elev med en sådan diagnos kan det, i likhet med en elev utan diagnos, räcka med att det finns till exempel fasta rutiner, struktur och kontinuitet för att tillgodose elevens behov av stöd. En diagnos innebär alltså inte per automatik att en elev behöver särskilt stöd, och den får inte vara ett villkor för att få särskilt stöd. Skolan kan inte heller avvakta med att sätta in särskilt stöd, med hänvisning till att en kompletterande extern utredning ska göras. Det är viktigt att understryka att skolans uppdrag alltid är att anpassa den pedagogiska verksamheten efter varje elevs behov samt att skapa förutsättningar för fortsatt lärande, oberoende av om eleven har en diagnos eller inte.

Om skolan utreder behovet av särskilt stöd för elever med ett annat modersmål, är det viktigt att samarbeta med en person som kan ge språkligt stöd, för att få en så god bild som möjligt av elevens skolsituation och eventuella behov av särskilt stöd.

Om det finns indikationer på att en elev har en utvecklingsstörning. Se Rutiner och riktlinjer för grundsärskolan.

Pedagogisk bedömning

Efter kartläggningen görs en pedagogisk bedömning av elevens eventuella behov av särskilt stöd. Det är betydelsefullt att både kartläggningen och bedömningen har ett pedagogiskt fokus och att tyngdpunkten ligger på en analys av hur skolan kan utforma och anpassa lärmiljöerna inom verksamheten, undervisningens innehåll samt metoderna för att skapa förutsättningar för den enskilda eleven. Det är viktigt att de lärare och övrig skolpersonal som har deltagit i kartläggningen gör en gemensam analys av elevens eventuella behov av särskilt stöd.

En utredning kan visa att en elev inte är i behov av särskilt stöd, utan att skolan kan skapa en bättre lärmiljö genom att förändra de pedagogiska metoderna, omfördela resurser eller göra förändringar i organisationen omkring eleven. Utredningen kan också visa att eleven visserligen har vissa svårigheter i sitt skolarbete, men att elevens behov kan tillgodoses genom att skolan ger stöd i form av extra anpassningar. I båda dessa fall utarbetas inget åtgärdsprogram, men däremot dokumenteras vilka extra anpassningar som görs i elevens individuella utvecklingsplan i de årskurser där sådana upprättas. Det finns emellertid inget som hindrar att skriftlig information även ges i andra årskurser än där skriftliga individuella utvecklingsplaner ska upprättas.

Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd för att utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, nu eller längre fram under skoltiden utarbetar skolan ett åtgärdsprogram.

Åtgärdsprogram

Det är viktigt att betona att ett åtgärdsprogram handlar om en elevs utveckling i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. I de fall som det förekommer kränkande behandling, trakasserier eller disciplinära problem i elevens skolsituation, men dessa förhållanden inte riskerar att påverka elevens utveckling mot att nå kunskapskraven behandlas detta i andra processer och dokumenteras på annat sätt.

Det är rektorn som ansvarar för att det finns fungerande rutiner på skolenheten för att utarbeta och dokumentera åtgärdsprogram. Rektorn behöver också se till att all personal som kan få ett sådant uppdrag känner till dessa rutiner. Detta är inte något som rektorn kan delegera till någon annan i personalen.

Den som utarbetar ett åtgärdsprogram kan utgå från följande två delar: Den första delen av åtgärdsprogrammet anger de behov av särskilt stöd som eleven har. Denna del kan överföras från den pedagogiska bedömningen i utredningen som handlar om elevens behov av särskilt stöd. Utöver den pedagogiska bedömningen finns inget skäl till att ta in ytterligare uppgifter från utredningen i åtgärdsprogrammet. Det är onödigt att uppgifter som kan vara av integritetskänslig karaktär förekommer i fler dokument än nödvändigt.

I den andra delen av åtgärdsprogrammet anges de åtgärder som bedöms vara relevanta. Det är viktigt att de åtgärder som skolan utarbetar och dokumenterar är kopplade till både elevens behov av särskilt stöd samt till kunskapsmålen i läroplanen eller till de kunskapskrav som minst ska uppnås. Åtgärderna behöver vidare vara konkreta och utvärderingsbara, vilket

innebär att det måste framgå på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd. Åtgärder kan handla om att tillgodose ett specifikt stödbehov i ett eller flera ämnen. Det kan även handla om mer regelbundna specialpedagogiska insatser under längre tid, såsom en regelbunden kontakt med speciallärare. En annan möjlig åtgärd är tillgång till en elevassistent som stödjer eleven under hela skoldagen. Om en elev vistas i fritidshem är det viktigt att de åtgärder som utarbetas för tiden där är anpassade till elevens situation och behov av särskilt stöd i den specifika lärmiljön. Åtgärder som genomförs i fritidshemmet kan även bidra positivt till elevens måluppfyllelse. Åtgärder som handlar om placering i särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång kan också komma i fråga. De åtgärder som skolan utarbetar behöver handla om stödinsatser som ges i de olika lärmiljöerna inom verksamheten. I de fall som skolan och eleven kommer överens om åtgärder som ska ske utanför skoltid ska dessa inte dokumenteras i åtgärdsprogrammet, eftersom det är skolan som är ansvarig för att det särskilda stödet ges. Om en elev är i behov av särskilt stöd i flera ämnen eller i flera olika lärmiljöer inom verksamheten utarbetar skolan ett samlat åtgärdsprogram för eleven. Ett sådant samlat åtgärdsprogram ger en överblick och kan tydliggöra det behov av särskilt stöd som eleven har. Det bör emellertid framgå av åtgärdsprogrammet vem som ansvarar för respektive åtgärd.

Rektorn, eller den i personalen som har fått i uppdrag av rektorn att samordna arbetet med ett åtgärdsprogram, behöver försäkra sig om att alla som är involverade i arbetet med åtgärder har tillgång till programmets innehåll. Så snart åtgärdsprogrammet är beslutat är det av vikt att arbetet med åtgärder inleds. Det är också viktigt att uppmärksamma och uppmuntra elevens starka sidor och samtidigt hjälpa eleven i de situationer som utredningen pekat ut som problematiska. Att ta vara på och stärka elevens eget engagemang och vilja till utveckling är alltid en utgångspunkt i arbetet med åtgärdsprogram.

Det är rektorn, eller den som har fått i uppdrag av rektorn att samordna arbetet med ett åtgärdsprogram, som ansvarar för att se till att arbetet med åtgärdsprogrammet följs upp och utvärderas. Med uppföljning avses den ansvariga personalens kontinuerliga arbete med att följa upp åtgärder i vardagen. Varje person som ansvarar för en åtgärd ser då till att det som är bestämt verkligen genomförs, och bedömer fortlöpande om det egna arbetssättet är effektivt eller om det måste förändras för att eleven ska ges förutsättningar att utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. En utvärdering av åtgärder är en mer systematisk analys och helhetsbedömning som den ansvariga personalen gör av hur åtgärder har fungerat. Vid en inplanerad tidpunkt gör skolan en utvärdering av åtgärdsprogrammet. Det finns inte reglerat i skollagen hur denna utvärdering ska ske, men eleven och elevens vårdnadshavare bör ges möjlighet att delta i utvärderingen. Inför utvärderingstillfället kan det vara värdefullt att de i personalen som har varit involverade i arbetet med åtgärder har gjort en gemensam utvärdering som en förberedelse. Hur ofta det är lämpligt att följa upp och utvärdera ett åtgärdsprogram beror på elevens behov av särskilt stöd. Behovet av uppföljning och utvärdering kan skifta över tid. En elevs åtgärdsprogram kan under vissa perioder behöva följas upp och utvärderas oftare för att kunna avgöra om åtgärder är adekvata. Under andra perioder, då åtgärder fungerar bra, kan åtgärdsprogrammet följas upp och utvärderas mer sällan. Det är rektorn, eller den i personalen som har fått i uppdrag av rektorn att besluta om ett åtgärdsprogram, som i det enskilda fallet måste avgöra hur ofta det är lämpligt att göra utvärderingar.

Västbus

I Essunga arbetar vi enligt Västbus riktlinjer. Det innebär att kommunen och regionen Västra Götaland har ingått en överenskommelse om att samordna insatser för barn och unga vuxna till och med 20 år med sammansatt psykisk/psykiatrisk och social problematik, som behöver tvärprofessionell kompetens från olika verksamheter.

Alla barn och ungdomar som är i behov av särskilt stöd har rätt att få sina behov av skydd, stöd, vård, behandling, habilitering och rehabilitering allsidigt utredda och tillgodosedda. Inom målgruppen finns stor spridning vad gäller problemtyngd och därmed behov av insatser. För barnet/ungdomen är det en rättighet att mötas av insatser utifrån sina behov.

Den grundläggande utgångspunkten för insatser till barn som behöver särskilt stöd är att de i första hand ska få dessa tillgodosedda genom insatser i vardagsmiljön, i sitt hem och i förskola/skola. När dessa insatser inte är tillräckliga för att möta behoven ska mer specialiserade insatser träda in.

Syftet med Västbus-möte är att få en gemensam helhetsbild, att klargöra barnets/familjens resurser och behov, att koppla insatser till behoven och få ett gemensamt mål, att upprätta en samordnad individuell plan och att tydliggöra ansvarsområden.

Sekretesslättnad ska klaras ut innan inbjudan till möte. Medgivandeblankett ska vara undertecknad.

Av den individuella planen skall det framgå:

1. Vilka insatser som behövs
2. Vilka insatser respektive huvudman skall svara för

Den som bjuder in leder mötet och ansvarar för att den samordnade individuella planen görs, SIP. I planen skall det framgå vilka behov av insatser barnet har, vem som ansvarar vad, målet med insatsen, hur insatsen ska genomföras och när uppföljning ska ske.

Inbjudan sker skriftligen. Västbus-mötet ska kunna ske inom tre veckor och skall prioriteras av alla kallade. Respektive verksamhet ansvarar för bedömning inom sitt kompetens- och ansvarsområde.

Avvikelse rapport upprättas i ett ärende när överenskomna insatser/åtgärder i den individuella planen inte utförs, när man inte följer Västbus riktlinjer eller när man inte kommer överens. Avvikelse rapporten kan fyllas i enskilt eller i grupp och lämnas till den lokala Västbusgruppen.

Anmälningsplikt

För att skydda barn/elever finns lagstadgad anmälningsplikt.

Utifrån skollagen

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.
(Skollagen 3 kap 8 §)

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver.

Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

(Skollagen 8 kap 9 §)

Utifrån socialtjänstlagen

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller i stället vad som sägs i tredje stycket.

Anmälningsskyldighet

Enligt svensk lagstiftning har all personal inom förskola, skola, vård etc. en plikt att genast göra en anmälan till socialtjänsten vid misstankar om att ett barn riskerar att fara illa.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialtjänsten finns i 14 kap 1 § socialtjänstlagen.

Anmälan görs alltid i samråd med rektor och det är rektor som undertecknar anmälan till socialtjänsten. Är ärendet akut så ta genast kontakt med en person som kan hjälpa dig att informera rektor. (Observera att vårdnadshavare inte ska informeras vid misstanke om våld eller sexuella övergrepp i hemmet.)

Sekretess

Personal inom barnomsorg och skolbarnsomsorg omfattas av den sekretess som regleras i 7 kap. socialtjänstlagen, oavsett vilken nämnd de tillhör. Bestämmelsen lyder:

4 § Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närmastående lider men. Sekretessen gäller dock inte beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke.

Personal i förskoleklassen och de olika skolformerna omfattas av den sekretess som regleras i 23 kap. offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400)

2 § Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

4 § Sekretess gäller i specialpedagogisk stödverksamhet för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

